

Bu gün Azərbaycan dünyada ən böyük ədalətsizliklə üzləşmiş ölkələrdən biri idi. Tarixə nəzər yetirsək müxtəlif dövrlərdə ermənilərin ölkəmizə qarşı ərazi iddialarının şahidi olmuş olarıq. Xalqımıza qarşı erməni millətçiləri tərəfindən məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilmiş etnik təmizləmə və soyqırım siyasəti Azərbaycan tarixinin faciələrlə, o cümlədən qanlı hadisələrlə dolu mərhələlərini təşkil edir. 30 ilə yaxın bir müddətdə Ermənistan tərəfindən davam etmiş işğalçılıq siyasəti nəticəsində bir milyon vətəndaşımız öz doğma yurd yuvalarından məhrum olmuş, mədəni və dini abidələrimiz dağıdılmışdır. Bununla dayanmayan düşmən dəfələrlə atəşkəsi pozaraq ölkəmizə qarşı hücum əməliyyatları həyata keçirmiş və qarşısı dərhal Silahlı Qüvvələrimiz tərəfindən alınmışdır. 2020-ci ilin sentyabr ayının 27-də növbəti belə hücum qarşı ölkəmizin başlamış olduğu haqq savaşı Azərbaycanın ədaləti bərpa etmək gücündə olduğunu bütün dünyaya sübut etdi. 44 gün davam edən Vətən müharibəsində Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin "Dəmir yumruq" siyasəti ilə Azərbaycan Ordusu düşməni məhv edərək tarixi ədaləti bərpa etdi. Ermənistan silahlı qüvvələrinin 30 ilə yaxın müddətdə işğal altında saxladığı Qarabağ və onun ətrafındakı rayonlar şanlı Azərbaycan Ordusu tərəfindən qarış-qarış yağıldan təmizləndikcə xalqımıza məxsus tarix və mədəniyyət abidələrinin vandalizmə məruz qaldığı, yerləyeksan edildiyi aşkarlandı. Müharibədən sonra işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə səfərdə olan xarici media əməkdaşları, beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri bir daha erməni vandalizminin canlı şahidi oldular. Nəçə illər düşmən işğalında olmuş doğma Qarabağımız bu gün Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin güclü iradəsi və qəhrəman ordumuzun şücaəti nəticəsində işğaldan azad olunub və özünün çiçəklənmə mərhələsinə yaşayır. İşğaldan azad edilmiş bu diyarda bərpa və yenidən qurma işləri istiqamətində mühüm işlər görülür, müvafiq addımlar atılır, intensiv fəaliyyət həyata keçirilir.

ERMƏNİSTAN 30 İLƏ YAXIN AZƏRBAYCAN TORPAQLARINI İŞĞAL ALTINDA SAXLAYIB, LAKİN ONA QARŞI HEÇ BİR SANKSIYALAR TƏTBİQ EDİLMİRDİ

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarında dəfələrlə vurğulayıb ki, 30 il ərzində işğal edilmiş ərazilərdə bizim tarixi və dini irsimiz erməni işğalçıları tərəfindən yer üzündən silinib. Ancaq 2020-ci il noyabrın 10-da üçtərəfli imzalanmış bəyanatla Azərbaycan işğala son qoyaraq beynəlxalq ədaləti bərpa edib və indi azad edilmiş ərazilərə səfər edən hər kəs azərbaycanlıların dini-mədəni irsinə qarşı törədilmiş vandalizmi öz gözləri ilə görə bilir.

AZƏRBAYCAN DÜNYADA ƏN BÖYÜK ƏDALƏTSİZLİKLƏ ÜZLƏŞMİŞ ÖLKƏLƏRDƏNDİR

Azərbaycan dünyada ən böyük ədalətsizliklə üzləşmiş ölkələrdən idi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Dağları aşmaq? Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin qurulması" mövzusunda plenar iclasda çıxışında söylədiyi fikri bir daha vurğulamaq yerinə düşər: "Bu, yadplanetlilərin əməli deyil. Bunu bizim torpağı işğal edən qonşularımız törədiblər, onlar 1 milyon azərbaycanlıyı evsiz-eşiksiz qoyub, 67 məsciddən 65-ni dağıdıb, murdarlayıblar. İndi biz onları artıq oradan qovandan sonra onlar ədalətli olmağa çağırırıq. Onlar, - bizim ərazilərimizi 30 il ərzində işğal edənlər, - bizi işğalçılıqda təqsirləndirirlər".

"Biz Qarabağ münaqişəsini döyüş meydanında həll etməsəydik, onda bu sülh danışıqları daha 28 il davam edərdi", - deyən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev onu da söyləyib ki, biz 28 il ərzində sülh danışıqları apardıq: "Bizim təcrübəmizə əsasən sizə deyə bilərəm ki, bəzən sülh danışıqları çox uzun sü-

Erməni vandalizmi: Tarixi-mədəni irsimizə qəsd

İLHAM ƏLİYEV: "Bu, yadplanetlilərin əməli deyil. Bunu bizim torpağı işğal edən qonşularımız törədiblər, onlar 1 milyon azərbaycanlıyı evsiz-eşiksiz qoyub, 67 məsciddən 65-ni dağıdıb, murdarlayıblar"

rür. Biz 28 il ərzində sülh danışıqları apardıq. Siz bunu təsəvvür edə bilərsiniz? 1992-ci ildən 2020-ci ilədək. Biz Qarabağ münaqişəsini döyüş meydanında həll etməsəydik, onda bu sülh danışıqları daha 28 il davam edərdi".

Onu da vurğulayaq ki, Prezident İlham Əliyev qələbədəndən sonra mütəmadi olaraq işğaldan azad olunmuş rayonlarımıza səfər etdi və bu səfər zamanı bir daha diqqəti ermənilər tərəfindən məscidlərimizin dağıdılmasına yönəltdi: "Azad edilmiş bütün torpaqlarda bizim tarixi, mədəni, dini irsimiz ermənilər tərəfindən dağıdılıb, təhqir edilib, sökülüb", - deyən Prezident İlham Əliyev İlham Əliyev bunun bütün müsəlman ələminə, islam dininə qarşı cinayət olduğunu bildirdi. Ümumiyyətlə, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə Azərbaycan xalqına məxsus tarixi abidələrin vəziyyəti göstərir ki, ermənilər 1954-cü ildə qəbul edilmiş "Silahlı münaqişə baş verdikdə mədəni dəyərlərin qorunması haqqında" Haaqa Konvensiyasının tələblərini kobud şəkildə pozublar. 30 ilə yaxın işğal dövründə Qarabağda islam mədəniyyətinə aid olan bütün məscidlər, abidələr dağıdılıb. Lakin dağıdılan yalnız islam mədəniyyətinə aid abidələr deyil. Maddi-mədəniyyət abidələrinin zənginliyi ilə seçilən Qarabağda Azərbaycan xalqına məxsus bütün tarixi abidələr də vandallığa məruz qalıb, muzeylər talan edilib, milli eksponatlarımız Ermənistanı daşınıb. İlk insan məskənlərindən olmuş meşhur Azix və Tağlar mağaraları, Qaraköpək, Üzərliktepə kurqanları hərbi məqsədlərlə istifadə edilərək qəsdən dağıdılıb. Xocalı, Ağdam, Ağdərə, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarındakı kurqanlarla yanaşı, işğal olunmuş Şuşa, Laçın, Kəlbəcər, Qubadlı, Zəngilan, Füzuli rayonlarının ərazilərindəki qəbiristanlıqlar, türbələr, Qafqaz Albaniyasına məxsus abidələr və digər milli abidələrimiz məhv edilib.

ERMƏNİLƏR DAHI ŞƏXSİYYƏTLƏRİMİZİN BÜSTLƏRİNİ TƏHQİR EDƏNDƏN SONRA ONLARI ƏRİDİB SATMAQ, PUL ƏLDƏ ETMƏK ÜÇÜN ERMƏNİSTANA APARMIŞDILAR

Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını, o cümlədən Şuşanı işğal etməsi nəticəsində tarixi, mədəni abidələrimiz dağıdılıb, ev muzeyləri qarət edilib. Onların arasında Xurşidbanu Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün Şuşadakı büstləri də var. Güllələnmiş bu büstlər erməni vandalizminin şahidləridir. Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində demişdi ki, ərazi bütövlüyümüz bərpa ediləndən sonra Bülbülün, Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin büs-

tləri yenə də Şuşada qoyulacaq. Dövlətimizin başçısının bu sözləri artıq reallığa çevrilib. Həmin dahi şəxsiyyətlərin büstləri Şuşada yenidən əvvəlki yerlərinə qoyulub.

"Bu gün Şuşaya gələrkən 30 ilə yaxın Bakıda İncəsənət Muzeyinin həyatında saxlanılan dahi şəxsiyyətlərimizin - Xurşidbanu Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin və Bülbülün büstlərini götürmüşəm. Bu yerdə Şuşa Mədəniyyət Mərkəzi, Mədəniyyət Evi yerləşirdi və Üzeyir bəyin, Bülbülün büstləri məhz bu yerdə qoyulmuşdu. Mənfur düşmən Şuşa Mədəniyyət Evinə dağıdıb və dahi şəxsiyyətlərimizin büstlərini gülləbaran edib. Xurşidbanu Natəvanın büstünü Heydər Əliyev özü şəxsən açmışdır, 1992-ci ilin yay aylarında. Mən də o vaxt atamla birlikdə burada idim. Bax, buradan bir qədər aralı bir yerdə Xurşidbanu Natəvanın büstü qoyulmuşdu. Ermənilər dahi şəxsiyyətlərimizin büstlərini təhqir edəndən sonra onları əridib satmaq, pul əldə etmək üçün Ermənistanı aparmışdılar. Görün nə qədər alçaq keyfiyyətli insan olmalısın ki, tarixi şəxsiyyətlərin xatirə büstlərini güllə ilə vurasan, təhqir edəsən, sonra aparıb bunu ərilmək istəyəsən. O vaxt Polad Bülbüloğlu bundan xəbər tutmuş və ulu öndər Heydər Əliyevə müraciət etmişdi. Görülmüş tədbirlər nəticəsində bu büstlər ermənilərdən alındı. Onu da açıq deməliyəm, pulla alındı. Satdıları onlar. Nəcc ki, hər şeyi satıblar ömrü boyu. Büstləri də biz pulla almışıq. O vaxt gətirdirdik və onlar İncəsənət Muzeyinin həyatında yerləşdirildi", - deyən dövlət başçısı bildirib ki, bu büstlər artıq öz yerlərindədir.

"Dahi şəxsiyyətlərimizin büstləri bizim Qələbəmizin rəmzidir. Onların ruhu şaddır", - deyən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirdi ki, artıq onlar doğma Vətənə qayıdıblar: "Biz qayıtmışıq onları, düşməni qova-qova, düşməni məhv edərək, torpaqlarımızdan rədd edərək, Şuşanı geri alaraq, azad edərək qayıtmışıq. Burada duracaq, Şuşaya gələn hər bir insan yaxından görəcək erməni vəhşiliyini. Tarixi ədalət bərpa olunur. Biz tarixi ədaləti bərpa edirik - güc hesabına, əzm, iradə hesabına, cəsarət, mətanət hesabına, milli ruh hesabına! Natəvan, Üzeyir bəy, Bülbül milli ruhumuzun təcəssümüdür. Onların əziz xatirəsi bizim qəlbimizdə əbədi yaşayıb və əbədi yaşayacaqdır. Qarabağ Azərbaycandır!".

Ancaq təəssüf doğuran odur ki...

DÜNYA ERMƏNİ VANDALİZMİNƏ GÖZ YUMMAQDA DAVAM EDİR

Erməni terrorçuları tərəfindən 30 ilə yaxın işğalda qalan ərazilərimizdə 13 dünya əhəmiyyətli - 6 memarlıq və 7 arxeoloji, 292 ölkə, 330 yerli əhəmiyyətli memarlıq, arxeoloji, bağ, park, monumental və xatirə abidələri, sənət nümunələri qalmışdı. Həmçinin bu ərazilərdə

40 mindən artıq əşyanın toplandığı 22 muzey, yüzlərlə mədəni-maarif müəssisələri də düşmən tapdağı idi.

Xarici İşlər Nazirliyinin hazırladığı "Azərbaycan Respublikasının Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazilərində İslam dininə aid tarixi və mədəni irsin məhv edilməsi" və "Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı davam edən təcavüzü nəticəsində Azərbaycanın tarixi və mədəni irsinin dağıdılması və təhqir olunması" adlı hesabatlar hazırlanaraq UNESCO başda olmaqla, BMT, ATƏT, Avropa Şurası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, İSESCO-ya, digər beynəlxalq təşkilatlara təqdim edilib. İşğal altındakı torpaqlarımızda təqribən 403 tarixi dini abidə olub ki, onlardan 67-i məscid, 144-ü məbəd, 192-i ziyarətgahdır. Qarabağ və ətraf rayonların ərazilərində rəsmi fəaliyyət göstərmiş 67 müsəlman məscidinin 63-ü tamamilə, 4-ü isə qismən dağıdılaraq yararsız hala salınıb. Yalnız beynəlxalq təşkilatların təzyiqləri nəticəsində Ağdam Cümə məscidini, Şuşa şəhərindəki Aşağı Gövhərağa, Yuxarı Gövhərağa və Saatlı məscidlərinin divarlarını salamat saxlamaq mümkün olub. Ermənilər daha bir əxlaqsızlıq nümayiş etdirərək, Ağdam Cümə məscidinin içərisində ev heyvanları, o cümlədən donuz saxlamaqla öz iyrenc simalarını göstərirlər.

Həmçinin, bu gün İrəvan şəhərində olan Azərbaycan milli-mədəni, tarixi irsinin sonuncu qalığı Təpəbaşı məhəlləsinin də taleyi acınacaqlıdır. Belə ki, Təpəbaşı hissəsinin tarixi, şəhərdə yüz il əvvəl başlanmış və hələ də davam edən Azərbaycan irsinin sistemli dağıdılması prosesi həyata keçirilir. Artıq Təpəbaşı məhəlləsinin son qalıqlarının da sökülərək, məhəllənin tamamilə məhv edilməsi təhlükəsi barədə məlumatlar əldə olunub. Qeyd edək ki, Təpəbaşı qədim İrəvan şəhərinin tarixi məhəllələrindən biri olub, hazırki İrəvan şəhərinin də tarixi nüvəsinin təşkil edir. Və bu gün belə bir abidənin - Təpəbaşının məhv edilməsinin qarşısının alınması da dünya ictimaiyyətinin göz yumması yolverilməzdir. Xüsusi ilə UNESCO tərəfindən etinasızlıq göstərilməməlidir. Çünki bu, dünya mədəni irsinin bir hissəsidir.

DÖVLƏTİMİZ ERMƏNİ VANDALİZMİNƏ, BARBARLIĞINA ŞAHİD OLMUŞ QARABAĞI CƏNNƏTƏ ÇEVİRƏCƏK

Artıq bu gün dövlətimiz erməni vandalizminə, barbarlığına şahid olmuş Qarabağı cənnətə çevirəcək və Prezident İlham Əliyevin iradəsi və qətiyyəti sayəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə quruculuq, bərpa işləri aparılır. Bir sözlə, dünya birliyi unutmamalıdır ki, talan olunmuş və məhv edilmiş mədəni-tarixi abidələr təkcə Azərbaycanın yox, həm də dünya sivilizasiyasının çox dəyərli mədəniyyət nümunələridir. Ermənistan dağıtdığı bütün tarixi abidələrə, mədəniyyət müəssisələrinə görə məsuliyyət daşımalı və təminat ödəməlidir. Bunun üçün Ermənistanı qarşı beynəlxalq təzyiqlə gücləndirilməlidir.

Beləliklə, beynəlxalq platformada Azərbaycan erməni vandallığını və erməni iddialarının saxta olduğunu dünyaya sübut edəcək. Və Ermənistan beynəlxalq təsisatların üzvü olan bir dövlət olaraq, Azərbaycanın dini və mədəni irsinə qarşı işğal olunmuş ərazilərdə törədilmiş vandalizm aktlarına görə cavabdehdir. Unutmayaq, Ermənistan Azərbaycanın işğal etdiyi ərazilərdə yol verdiyi vandallığa görə mütəlak cavab verəcəkdir.

RƏFİQƏ KAMALQIZI